

Плотникова Оксана Вікторівна

Стаття. ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ КУРСУ «СХОДИНКИ ДО
ІНФОРМАТИКИ» В УМОВАХ УПРОВАДЖЕННЯ НОВОГО ДЕРЖАВОГО
СТАНДАРТУ ПОЧАТКОВОЇ ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Формування інформаційної компетентності відбувається в умовах впровадження нового Державного стандарту початкової загальної освіти та програми. Реалізація вимог програми курсу «Сходинок до інформатики» потребує якісного навчально-методичного забезпечення.

Ключові слова: інформація, інформатика, інформаційна компетентність, курс «Сходинок до інформатики», інформаційно-комунікативні технології.

Плотникова Оксана Вікторівна

Стаття. ФОРМИРОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ
МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ НА УРОКАХ КУРСА «СТУПЕНЬКИ К
ИНФОРМАТИКЕ» В УСЛОВИЯХ ВНЕДРЕНИЯ НОВОГО
ГОСУДАРСТВЕННОГО СТАНДАРТА НАЧАЛЬНОГО ОБЩЕГО
ОБРАЗОВАНИЯ

Формирование информационной компетентности младших школьников происходит в условиях внедрения нового Государственного стандарта начального общего образования и программы. Реализация требований программы курса «Ступеньки к информатике» требует качественного учебно-методического обеспечения.

Ключевые слова: информация, информатика, информационная компетентность, курс «Ступеньки к информатике», информационно-коммуникативные технологии.

Plotnykova Oksana Viktorivna

The Article. DEVELOPMENT OF INFORMATION COMPETENCE OF JUNIOR PUPILS AT THE LESSONS OF THE COURSE «STEPS TO INFORMATICS» IN

THE INTRODUCTION OF NEW STATE STANDARDS IN PRIMARY EDUCATION

The formation of information competence junior pupils is in the introduction of new State standard for primary general education and programs. Implementation of the requirements of the course program «Steps to Informatics» requires quality training and methodological support.

Key words: information, Informatics, information competence, the course «Steps to Informatics», information-communicative technologies.

Тенденції розвитку суспільства, сучасні освітні стандарти вимагають наявності в учня здатності працювати з інформацією, оволодівати навичками роботи з сучасним комп'ютером, який постає одним із джерел інформації. Тому актуальність даної теми полягає у створенні необхідних умов для формування інформаційної компетентності учнів в рамках впровадження нового Державного стандарту початкової загальної освіти та підготовки їх до навчання інформатики в середній та старшій школі.

Згідно нового Державного стандарту початкової освіти педагогам слід працювати над формуванням таких ключових компетентностей, які необхідні для навчання в середній та старшій школі: уміння вчитися; інформаційно-комунікативна; загальнокультурна; здоров'язбережувальна; соціальна; громадянська.

Формування ІКТ- компетентностей учнів – один із пріоритетних напрямів розвитку сучасної загальної освіти. В новій державній програмі галузь «Технології» в інтеграції з іншими освітніми галузями є базовою для молоді в успішному опануванні практичних навичок користування сучасними інформаційно-комунікативними технологіями (ІКТ) з метою розв'язування життєвих та навчальних завдань.[2, с.5]

Саме програма «Сходи до інформатики» для 2-4 класів (Н.В.Морзе, Г.В.Ломаковська, Г.О.Проценко, О.В.Коршунова, Й.Я. Ривкінд, Ф.М.Рівкінд)

спрямована на реалізацію мети і завдань освітньої галузі та враховує рекомендації ЮНЕСКО «Інформатика в початковій школі». Програмою передбачено формування в молодших школярів початкових уявлень про базові поняття інформатики, зокрема повідомлення, інформаційні процеси, комп'ютер та інші пристрої, що використовуються для роботи з повідомленнями, сфери їх застосування у житті сучасної людини в інформаційному суспільстві з метою підготовки до вивчення базового курсу інформатики в середній школі. [2, с. 171] Але в умовах не достатньо досконалого науково-методичного, навчально-методичного забезпечення початкової школи та за умови традиційного навчання ця діяльність є неефективною.

Слід відмітити, що поняття «інформаційна компетентність молодших школярів» не достатньо досліджене в науці. Але сучасна педагогіка визначає інформаційну компетентність як інтегративне утворення особистості, яке віддзеркалює її здатність до визначення інформаційної потреби, пошуку інформації та ефективної роботи з нею у всіх її формах та представленнях – як в традиційній, друкованій формі, так і в електронній формі; здатності щодо роботи з комп'ютерною технікою, застосування її у навчальній діяльності та повсякденному житті, в інформаційному суспільстві. Мета курсу «Сходи до інформатики» спрямована на визначення шляхів формування інформаційної компетентності, що є сукупністю трьох компонентів:

- інформаційний компонент (здатність ефективної роботи з інформацією у всіх формах її представлення);
- комп'ютерно-технологічний компонент (визначає уміння та навички роботи з сучасними комп'ютерними засобами та програмним забезпеченням);
- компонент застосовності (який визначає здатність застосовувати сучасні засоби інформаційних та комп'ютерних технологій до роботи з інформацією та розв'язання різноманітних задач).

Саме поняття «інформаційна компетентність» достатньо широке і визначається на сучасному етапі розвитку педагогіки неоднозначно. У дослідженнях учених поняття «інформаційна компетентність» трактується як:

- складне індивідуально-психологічне утворення на основі інтеграції теоретичних знань, практичних умінь у області інноваційних технологій і певного набору особистісних якостей;

- нова грамотність, до складу якої входять уміння активної самостійної обробки інформації людиною, прийняття принципово нових рішень в непередбачених ситуаціях з використанням технологічних засобів [4].

Так, Є.К. Хеннер і О.П. Шестаков одним із найбільш актуальних завдань системи неперервної педагогічної освіти вважають формування інформаційно-комунікаційної компетентності, визначаючи її як сукупність знань, умінь, навичок, які формуються в процесі навчання та самонавчання інформатики й інформаційних технологій, а також як здатність до виконання педагогічної діяльності за допомогою інформаційних технологій. Вони виокремлюють такі складові інформаційно-комунікаційної компетентності, як: знати, уміти користуватися, уміти застосовувати інформацію в навчальній діяльності.

На думку А.Н.Зав'ялова, інформаційна компетентність – це знання, вміння, навички; здатність їх застосовувати у засобах інформаційних технологій.[4]

В.В.Недбай визначає інформаційну компетентність як здатність знаходити, оцінювати, використовувати і повідомляти інформацію у всіх її видах і представленнях. [4]

За О.В. Хуторским, інформаційна компетенція передбачає обов'язкове володіння навичками роботи з різними джерелами інформації (книгами, підручниками, довідниками, атласами, картами, визначниками, енциклопедіями, каталогами, словниками, CD-Rom, Інтернетом); самостійно шукати, отримувати, систематизувати, аналізувати й відбирати необхідну для вирішення навчальних завдань інформацію, організовувати, перетворювати, зберігати й передавати її; володіти навичками використання інформаційних

пристроїв: комп'ютера, телевізора, магнітофона, телефону, мобільного телефону, пейджера, факсу, принтера, модему, копіра; застосовувати для вирішення навчальних завдань інформаційні й телекомунікаційні технології: аудіо- й відеозапис, електронну пошту тощо.

Спираючись на результати дослідження О.Я. Савченко, виокремлюємо навчально-інформаційні вміння й навички учнів молодшого шкільного віку: швидко актуалізувати та відтворювати потрібну інформацію; самостійно знаходити необхідну інформацію з різних джерел; користуватися інформаційно-комунікаційними технологіями, каталогами, різноманітною довідковою літературою; працювати з графіками, схемами, таблицями, рисунками; складати план; знати та застосовувати прийоми швидкого читання, прийоми розуміння тексту; уміти перетворювати інформацію на спосіб діяльності; застосовувати загально мовленнєві вміння та навички тощо. [3, с.41]

Отже, на нашу думку, поняття «інформаційна компетентність учня початкової школи» – це інтегративна якість особистості, яка здатна самостійно знаходити, обробляти, передавати, поширювати інформацію, раціонально використовуючи комп'ютер та комп'ютерні засоби, проявляти творчість з метою досягнення результатів в освітньому процесі, застосовуючи різні джерела інформації.

З метою ефективної реалізації завдань програми вчителю слід створити комфортні умови для навчання, розвитку та виховання молодших. Тому дуже важливо звернути увагу педагогічної спільноти на розробку науково-методичного та навчально-методичного забезпечення, впровадження сучасних інноваційних технологій освіти, особливо психозбережувальних та здоров'язбережувальних технологій, в навчально-виховний процес.

Якісне засвоєння навчальної програми «Сходинки до інформатики» та отримання практичних навиків роботи за комп'ютером можлива за умови оновлення педагогічного процесу, внесенні новоутворень у традиційну

систему. Нами успішно впроваджуються інноваційних технологій освіти, які показано на рис. 1.

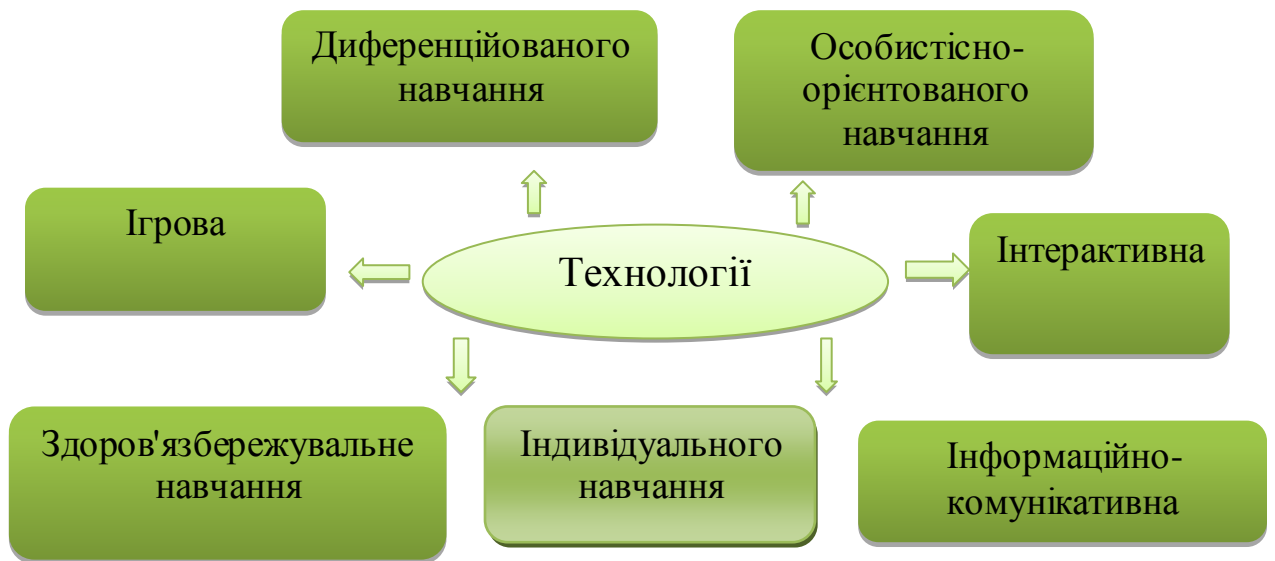


Рис.1. Сучасні педагогічні технології, які використовуються на уроці

Їх застосування дозволяє нам створити ефективну систему навчання учнів, яка:

- сприяє активізації пізнавальної діяльності;
- мотивації до навчання;
- високій результативності;
- забезпечує вільний вибір;
- створює ситуацію успіху;
- забезпечує психологічний комфорт;
- інтерактивний діалог учня з комп'ютером;
- розвиває в учнів креативне та критичне мислення, творчі та інтелектуальні здібності;
- сприяє формуванню та висловленню власної думки;
- сприяє індивідуалізації навчальної діяльності;
- формує навички само та взаємоконтролю, вміння передбачати та прогнозувати результати;
- підвищує оперативність, об'єктивність контролю і оцінки результатів навчання;

- поєднує теоретичні і практичні знання;
- дозволяє ефективно використовувати додаткову літературу, електронні довідники, технічні засоби навчання.

В нашій діяльності використовуємо словесні, наочні й практичні методи навчання, які пов'язані між собою. Головне - оптимально об'єднати їх. Провідні методи роботи на уроках «Сходинок до інформатики» показано на рис. 3.

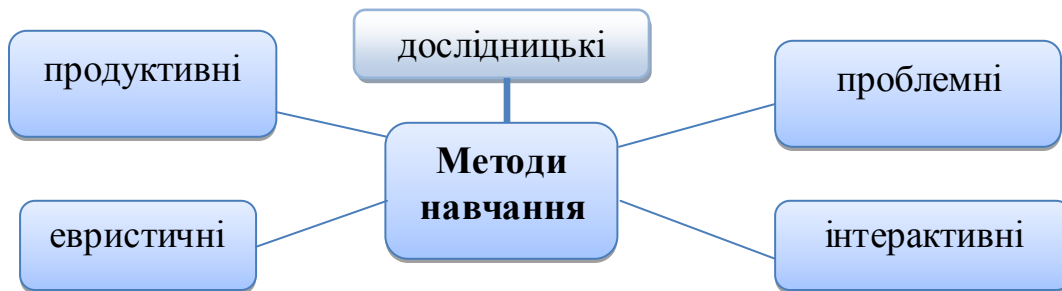


Рис.2. Провідні методи роботи на уроках «Сходинок до інформатики»

Ефективно застосовуємо прийоми навчання (рис. 4), направлені на спостереження, аналіз, пояснення, зіставлення, узагальнення та систематизацію навчального матеріалу, які сприяють інтенсивному розвитку психічних процесів молодших школярів, вмінню аналізувати навчальний матеріал, роботи висновки, висловлювати власну думку та відношення.

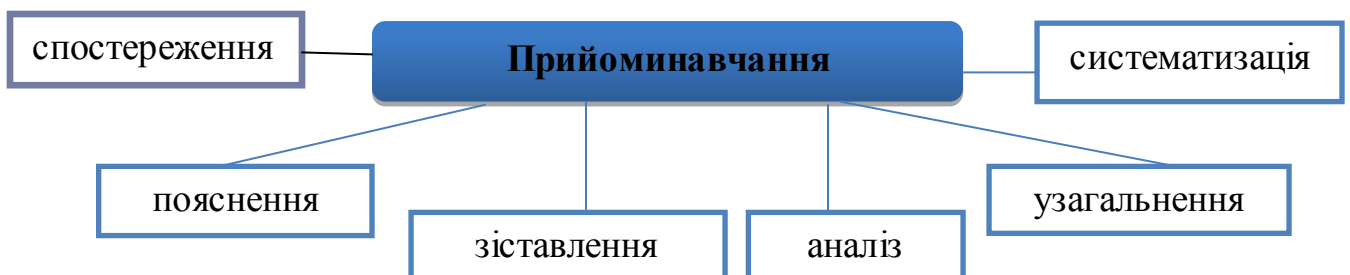


Рис.3. Ефективні прийоми навчальної діяльності

Наслідуюмо принципи педагогічної техніки А.Гіна. (рис. 2)[1, с.8] Вони є фундаментом, на якому базується вся педагогічна практика. Навчання без примусу, застосовуючи вільний вибір, зворотній зв'язок, максимальну діяльність та ідеальність мають певне місце в нашому навчально-виховному процесі.

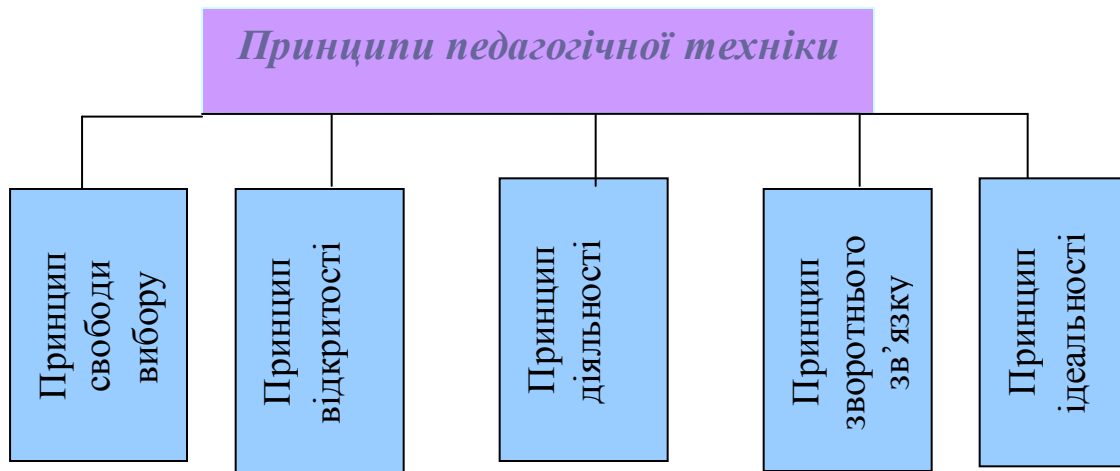


Рис. 4. Принципи педагогічної техніки

Звертаємо вашу увагу на наступні види діяльності на уроках курсу «Сходинки до інформатики» з формування інформаційної компетентності:

- 1) знайомство з комп'ютером як пристроєм;
- 2) володіння засобами роботи з інформацією:
 - пошук в літературі, пошукових системах;
 - систематизація, аналіз та відбір інформації;
 - технічні навички зберігання, видалення, копіювання інформації;
 - перетворення інформації з графічної в текстову тощо;
- 3) володіння навичками роботи з різними носіями інформації;
- 4) критичне відношення до отриманої інформації, вміння виділяти головне, достовірне;
- 5) вміння використовувати інформаційні технології для розв'язання задач.

Слід зазначити, що формуванню інформаційної компетентності молодших школярів сприяє реалізація змістових ліній програми «Комп'ютер та його складові», «Інформація та інформаційні процеси», «Використання інформаційних технологій», «Алгоритми і виконавці» та «Комунікаційні технології». Програма побудована лінійно-концентрично, тому забезпечується поступове нарощування складності матеріалу, його актуалізація, повторення, закріплення, що сприяє формуванню, ключових та предметних компетентностей. [2, с.173]

Завдяки використанню інтерактивних методів на уроках, в учнів відбувається формування інформаційної, предметної, соціальної, загальнокультурної компетентностей: "Асоціативний куш", «Сенкан», «Мікрофон», «Дерево рішень», рольова (ділова) гра.

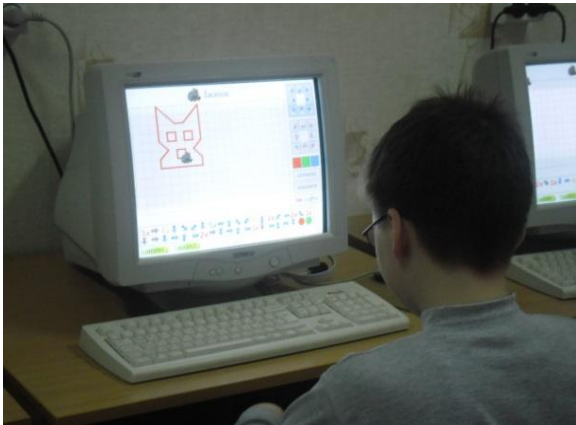


Невід’ємним компонентом у формуванні інформаційної компетентності та практичних навиків є робота в навчально-ігровому програмному комплексі “Сходи до інформатики” О. Андрусича. В ньому учні отримують навички роботи з комп’ютером, вчаться працювати мишею, вивчають прийоми керування курсором; розвивають просторову уяву, зорову пам’ять, увагу, закріплюють в ігровій формі правила правопису на уроках української мови складних слів, розвивають навички усного рахунку, удосконалюють поняття «алгоритм», «команда», «виконавці» та навички безпечної роботи за комп’ютером.

В ході реалізації змістової лінії «Використанні інформаційно-комунікативних технологій» діти вчаться створювати і редагувати найпростіші графічні зображення, невеликі комп’ютерні презентації, фото-альбоми, невеликі текстові документи зі вставленими графічними зображеннями.

Реалізуючи змістову лінію «Комунікаційні технології», учні оволодівають навичками пошуку необхідних текстів та зображень за допомогою глобальної мережі Інтернет, виконання інтерактивних завдань он-лайн на підтримку

навчальних предметів, електронного листування та дотримання вимог безпечної роботи дітей в Інтернеті.



*Робота
учнів навчально-
ігровому програмному
комплексі "Сходи до
інформатики"*

Забезпечуючи освітній процес навчально-методичними розробками, нами створено авторські:

- дидактичні ігри "Комп'ютер", "Пристрої комп'ютера", "Сучасні комп'ютери", «Види курсорів», «Програми», «Інструменти програми графічного редактора»;
- тести та тестові завдання на виявлення рівня знань з різних розділів програми;
- організаційні хвилини до уроків, казки;
- кросворди;
- плани - конспекти уроків.

З метою позитивного впливу на розвиток особистості вивчаємо психологічний стан учнів за допомогою символічних позначень. Це дає можливість здійснювати індивідуальний підхід до кожної дитини, коректувати їх стан та якість знань, вселяти впевненість в собі.

В процесі такої діяльності педагог створює ефективну систему освіти учнів, яка направлена на збереження психічного та фізичного здоров'я, сприяє активізації пізнавальної діяльності та мотивації до навчання, активній самостійній діяльності, забезпечує вільний вибір, створює ситуацію успіху та психологічний комфорт, розвиває в учнів креативне та критичне мислення, творчі та інтелектуальні здібності, дозволяє ефективно використовувати додаткову літературу, електронні довідники, технічні засоби навчання, забезпечує високу результативність. Учні успішно оволодівають прийомами

організації та планування діяльності для розв'язання поставленої проблеми, використовують комп'ютер у сучасних інформаційних та комунікативних технологіях, мають уявлення про сучасне інформаційне суспільство, інформаційну культуру та безпеку. Діти вчаться використовувати комп'ютер як джерело інформації для встановлення міжпредметних зв'язків з уроками англійської, української та російської мов, природознавства, читання.

Моніторинг навчальної діяльності учнів 2-4 класів з інформатики має позитивну тенденцію у підвищенні рівнів навчальних досягнень.(Рис. 1)

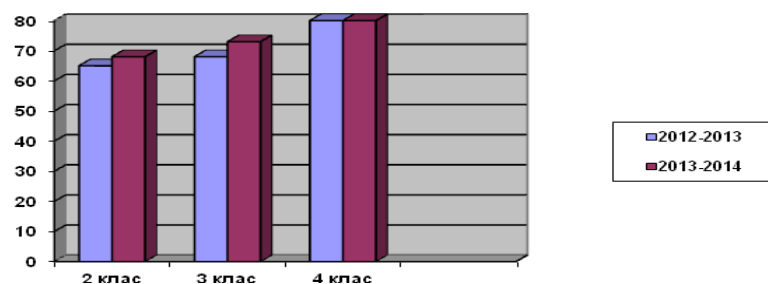


Рис. 5. Рівень навчальних досягнень учнів 2- 4 класів

Слід відзначити, що з 2011 р. молодші школярі приймають участь у Всеукраїнському конкурсі з інформатики «Бобер». Їх активність з кожним роком зростає (рис. 6), що свідчить про високий рівень мотивації, інформаційної компетентності та інтересу дітей до предмета з використанням комп'ютерів. У 2011-2012 н.р. конкурс проводився тільки серед учнів 4-х класів, тому в ньому прийняло участь лише 4 учні (8,5%). У 2012-2013 н.р. - 10 учнів (27%) 4-х класів. У 2013-2014 н.р. до участі вже були залучені діти 2- 4 класів і їх кількість значно збільшилась - 23 уч.(21%).

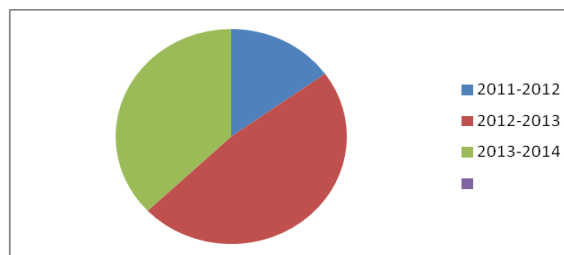


Рис.6. Участь учнів у Всеукраїнському конкурсі з інформатики «Бобер»

Якісне підвищення результативності участі дітей початкової школи у Всеукраїнському конкурсі «Бобер» протягом трьох років показано на рис.7.

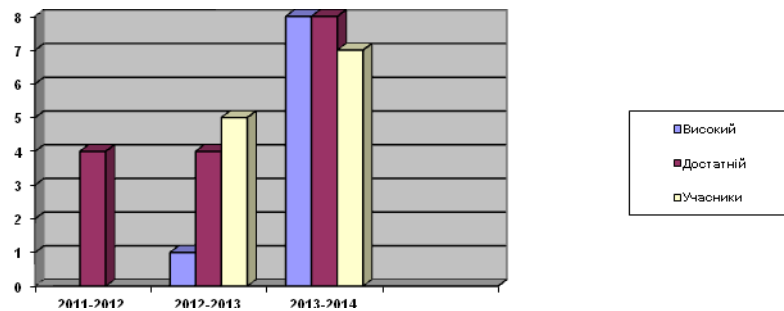


Рис.7. Результативність участі учнів у Всеукраїнському конкурсі «Бобер»

Також школярі постійні учасники районного етапу Обласної виставки-конкурсу «Знай і люби свій край» в номінації «Комп'ютерна графіка», екологічних конкурсів у створенні презентацій.

ВИСНОВКИ. Для реалізації вимог нового Державного стандарту початкової освіти та програми курсу «Сходинок до інформатики», з метою ефективного формування інформаційної компетентності молодших школярів нами успішно впроваджуються інноваційні технології навчання, які значно перевищують класичну освіту, створюються оптимальні умови навчання, розвитку та виховання учнів, розвиваємо практичні навички роботи за комп'ютерами, розроблено навчально-методичне забезпечення уроків дидактичними матеріалами, теками-помічницями, пам'ятками та планами-конспектами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гін А. Прийоми педагогічної техніки./ Москва, - 1999;
2. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням українською мовою. 1-4 класи. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2011;
3. Нікулочкіна О.В.Розвиток інформаційної компетентності вчителя початкових класів у системі післядипломної освіти. Дисертація на здобуття наукового ступеня.

4.ttp://aschool.ucoz.ua/publ/formuvannja_informacijnoji_kompetentnosti_u_uchniv_
na_urokakh_informatiki/1-1-0-1

ЗАЯВКА

Плотникова Оксана Вікторівна,

Стаття. ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ КУРСУ «СХОДИНКИ ДО ІНФОРМАТИКИ» В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВОГО ДЕРЖАВОГО СТАНДАРТУ ПОЧАТКОВОЇ ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Формування інформаційної компетентності молодших школярів відбувається в умовах впровадження нового Державного стандарту початкової загальної освіти та програми. Реалізація вимог програми курсу «Сходинок до інформатики» потребує якісного навчально-методичного забезпечення.

Ключові слова: інформація, інформатика, інформаційна компетентність, курс «Сходинок до інформатики», інформаційно-комунікативні технології.
Україна, м.Запоріжжя, Запорізький навчально-виховний комплекс І ступеня «Світанок», вчитель початкових класів.

Плотникова Оксана Вікторівна,

ФОРМИРОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ НА УРОКАХ КУРСА «СТУПЕНЬКИ К ИНФОРМАТИКЕ» В УСЛОВИЯХ ВНЕДРЕНИЯ НОВОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО СТАНДАРТА НАЧАЛЬНОГО ОБЩЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Формирование информационной компетентности младших школьников происходит в условиях внедрения нового Государственного стандарта начального общего образования и программы. Реализация требований программы курса «Ступеньки к информатике» требует качественного учебно-методического обеспечения.

Ключевые слова: информация, информатика, информационная компетентность, курс «Ступеньки к информатике», информационно-коммуникативные технологии.

Plotnykova Oksana Viktorivna

The Article. DEVELOPMENT OF INFORMATION COMPETENCE OF JUNIOR PUPILS AT THE LESSONS OF THE COURSE «STEPS TO INFORMATICS» IN THE INTRODUCTION OF NEW STATE STANDARDS IN PRIMARY EDUCATION

The formation of information competence junior pupils is in the introduction of new State standard for primary general education and programs. Implementation of the requirements of the course program «Steps to Informatics» requires quality training and methodological support.

Key words: information, Informatics, information competence, the course «Steps to Informatics», information-communicative technologies.

Zaporszhzhia educational complex stage 1 "Svitanok", primary school teacher
Zaporizhzhia City Council Ukraine,